

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz

na posiedzeniu w dniu 16 kwietnia 2025 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w kwestii wniosku z dnia 26 grudnia 2023 r. SSA W. B. – obrońcy X.Y. – sędziego Sądu Okręgowego w S., w przedmiocie wyłączenia SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZO 105/23

postanowił:

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych wyłączyć SSN Marię Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZO 105/23

UZASADNIENIE

W dniu 4 stycznia 2024 r. do Izby Odpowiedzialności Zawodowej wpłynął wniosek z dnia 26 grudnia 2023 r. SSA W. B. - obrońcy X.Y.. – sędziego Sądu Okręgowego w S., w przedmiocie stwierdzenia występowania przesłanek z art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym – dalej powoływanej jako u.SN oraz o wyłączenie SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZO 105/23 dotyczącej rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2023 r., sygn. akt II ZO 7/22.

Sprawa z wniosku o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marię Szczepaniec została zarejestrowana pod sygn. akt I ZB 3/24. Natomiast sprawa wniosku o wyłączenie SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZO 105/23 została zarejestrowana pod

sygn. akt II ZO 2/24 i przydzielona z dniem 25 stycznia 2024 r. do referatu SSN Krzysztofa Staryka a następnie z dniem 19 marca 2025 r. została przydzielona do referatu SSN Wiesława Kozielowicza.

W uzasadnieniu wniosku obrońca wskazał, że udział SSN Marii Szczepaniec w składzie Sądu Najwyższego rozpoznającego sprawę może skutkować naruszeniem standardu niezawisłości i bezstronności, a także mieć wpływ na wynik niniejszej sprawy. Wskazał na wadliwość procesu nominacyjnego do Sądu Najwyższego wobec uczestnictwa w tym procesie Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, gdyż sędziowie nominowani do pełnienia urzędów sędziowskich w procedurze nominacyjnej z udziałem tak kształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa, nie spełniają wymogów niezależnego i niezawisłego sądu, a zatem nie tworzą swoimi orzeczeniami sądu w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Obrońca powołał też orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym uchwałę składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22, a także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wyłączenie sędziego może nastąpić, gdy: 1) zachodzą okoliczności skutkujące wyłączeniem sędziego z mocy prawa (*iudex inhabilis*), lub 2) gdy wniosek o wyłączenie złoży strona wskazując na zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 41 § 1 k.p.k., albo 3) gdy żądanie wyłączenia (wniosek o wyłączenie) go od udziału w sprawie zgłosi sędzia, a także 4) w wyniku wszczętego z urzędu postępowania o wyłączenie w sytuacji, gdy nie dojdzie do „samowylączenia” się sędziego (por. np. E. Skrętowicz, *iudex inhabilis* i *iudex suspectus* w polskim procesie karnym, Lublin 1994, s. 70, R. Kmiecik, Tryb wyłączenia sędziego i prokuratora w kodeksie postępowania karnego, Prokuratura i Prawo, 1999, nr 11 –

12, s. 23, K. Papke – Olszauskas, Wyłączenie uczestników procesu karnego, Gdańsk 2007, s. 147 – 155 i s. 180 – 181).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego akcentowana jest konieczność różnicowania obiektywnej bezstronności sędziego i jego bezstronności w odbiorze zewnętrznym, przy czym co do odbioru zewnętrznego z reguły odwołać się można do oceny sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, logicznie myślącego członka społeczeństwa, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu. Wskazuje się, że instytucja wyłączenia sędziego w równej mierze służy zapewnieniu realnej bezstronności sądu, jak i umacnianiu autorytetu wymiaru sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności (por. np. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., sygn. akt. SK 19/02, OTK ZU 2004, nr 7/A, poz. 67). Znaczenie społecznej oceny bezstronności sędziego, a także wynikająca z tego perspektywa interpretacji podstaw wyłączenia sędziego, skutkuje tym, iż o potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia nie może decydować jedynie zasadność *in casu* zarzutu będącego podstawą wniosku o wyłączenie, ale również ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy, wystarczające okoliczności które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2005 r., sygn. akt SK 53/04). W realiach sprawy rozpoznanie zażalenia przez Sąd Najwyższy w składzie z udziałem SSN Marii Szczepaniec w odbiorze zewnętrznym mogło by zostać odebrane jako postąpienie nie utrwalające obrazu sądu jako działającego w warunkach bezstronności. W literaturze podnosi się, że nie ma sprzeczności w zdaniu, cyt. „sędzia był stroną we własnej sprawie i wydał w niej bezstronny wyrok”. Nie da się wykluczyć, że w takim wypadku rozstrzygnięcie sędziego byłoby obiektywne, jednak samo orzekanie przezeń w takim układzie faktycznym, dla postronnego obserwatora, a także z punktu widzenia strony, naruszałoby zaufanie do wymiaru sprawiedliwości (por. Z. Łyda, Bezstronność arbitra a zakaz „zainteresowania w sprawie”, Państwo i Prawo 1996, nr 2, s. 51 – 54).

Kierując się tymi motywami, Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek z dnia 26 grudnia 2023 r. SSA W. B. – obrońcy X.Y.. – sędziego Sądu Okręgowego w S. i

wyłączył SSN Marię Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZO 105/23, czyli rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2023 r. wydane w sprawie o sygn. akt II ZO 7/22.

[M. T.]

[a.ł.]